

LÆSISSTEFNA LEIKSKÓLA

GRINDAVÍKURBÆR

Bernskulæsi

Í lögum um leikskóla segir: „Stuðla skal að því að nám fari fram í leik og skapandi starfi þar sem börn njóta fjölbreyttra uppeldiskosta“ (Lög um leikskóla nr. 90/2008). Í aðalnámskrá leikskóla (2011) er læsi einn af grunnþáttunum en „læsi í leikskóla felur í sér þekkingu, leikni og hæfni barna til að lesa í umhverfi sitt og tjá upplifun sína, tilfinningar og skoðanir á fjölbreyttan hátt“. Bestur árangur næst þegar gott samstarf er á milli leikskóla og foreldra um nám barnanna.

Á leikskólaárunum er lagður mikilvægur grunnur að þroska barna sem undirbýr þau fyrir lestrarnám seinna meir en oft er hugtakið bernskulæsi (e. emergent literacy) notað yfir þetta ferli. Bernskulæsi hefur verið skilgreint þannig að það feli í sér ákveðna færni, þekkingu og viðhorf sem þroskast sem undanfari eiginlegs lestrar og ritunar. Bernskulæsi felur í sér skilning á læsistengdum hugtökum og tekur til hefðbundinna læsisþátta; hjóðkerfisvitundar, bókstafaþekkingar, umskráningar, orðaforða, málskilnings og ritunar.

Margar rannsóknir staðfesta mikilvægi málhvetjandi umhverfis fyrir börn, ekki síst til að efla orðaforða og málskilning. Sem dæmi má nefna mikilvægi þess að kenna orðaforða í tengslum við lesskilning. Vísbendingar eru um að börn sem fá góðan undirbúning fyrir lestrarnámið nýti lestrarkennsluna betur, þau læri fyrr að lesa og nái betri lestrarfærni en börn með slakari færni í undirstöðubáttum bernskulæsis.

- Mikilvægt er að skapa jákvætt viðhorf barnanna.
- Mikilvægt er að börn hafi gott aðgengi að mál- og læsishvetjandi leikefni, bæði í leik og skipulögðu starfi.
- Í gegnum höfuð markmið sitt, leikinn, ber leikskólum að skipuleggja nám barna þannig að þau njóti þess að efla mál sitt og læsi í víðu samhengi í gegnum fjölbreytta reynslu og efnivið.
- Snemmtæk íhlutun er mikilvæg til að styðja sérstaklega við þau börn sem ljóst er að þurfa á stuðningi að halda.
- Með markvissri vinnu þar sem lögð er áhersla á að efla mál og læsi allra barna stuðlar leikskólinn að því að jafna tækifæri þeirra til að ná árangri í námi og lífinu öllu.
- Rannsóknir sýna að umhverfi á heimilum hefur áhrif á læsi, m.a. hvort börn sjái foreldra sína lesa eða skrifa og hvort það séu bækur eða annað lesefni á heimilinu.

Í leikskólanum

- Er gerð skrifleg áætlun um læsi
- Er lögð áhersla á fjölbreytta vinnu með alla þætti máls, (orðaforða, málskilning, máltjáningu, frásagnarhæfni, hlustun, hljóðkerfisvitund og ritmál).
- Hafa börn gott aðgengi að fjölbreyttum málörvandi efniviði.
- Er markvisst unnið að því að kenna tvítyngdum börnum íslensku sem annað mál í leik og með virkri þátttöku þeirra.
- Er fylgst með framförum barna í málþroska og læsi, viðurkennd greiningartæki/skimanir eru notuð til þess að fylgjast með framförum.
- Er beitt snemmtækri íhlutun og leitað eftir stuðningi sérfræðinga þegar grunur vaknar um málþroskavanda. Það þarf að skilgreina í hverju vandinn er fólgin með því að fá góðar bakgrunnsupplýsingar um barnið og skoða vel hvaða málþætti þarf að vinna með, veita ráðgjöf og markvissa þjálfun til þess að ná árangri.
- Eru foreldrar virkjaðir í samstarf um mál og læsi barna sinna og upplýstir um framfarir þeirra.

Samstarf við foreldra

- Hefur frumkvæði að samstarfi við foreldra um eflingu læsis.
- Á í samtal við foreldra um mikilvægi lesturs.
- Upplýsi foreldra um nám barnanna og framfarir í máli og læsi.
- Leiðbeini foreldrum um það hvernig þeir geta stutt við og örvað mál og læsi barna.
- Leiðbeini foreldrum barna með annað móðurmál en íslensku um mikilvægi móðurmáls og hvernig leikskólinn og foreldrar geti í samvinnu stuðlað að virku tvítyngi.
- Láni foreldrum bækur heim eða annað mál- og læsis-örvandi leikefni.
- Foreldrar verði lesandi fyrirmyndir í leikskólanum með reglulegum heimsóknnum.
- Rannsóknir sýna að umhverfi á heimilum hefur áhrif á læsi, m.a. hvort börn sjái foreldra sína lesa eða skrifa og hvort það séu bækur eða annað lesefni á heimilinu.
- Hugað verði sérstaklega að því að efla samstarf við foreldra sem á einhvern hátt hafa minni möguleika á að efla og örva mál og læsi barna sinna.

Fjölbreytt samstarf

Mikilvægt er að leikskólar eigi gott samstarf við nærumhverfi leikskólanna, þ.m.t. grunnskólann, bókasafn, heilsugæslu og eldri borgara.

Dæmi um námsgögn:

Lubbi finnur málbein

Markviss málörvun

K-PALS

TMT -
Tákn með tali

Skimanir

- Tras – Skráning á málproska ungra barna
- EFI-2 – Málproskaskimun fyrir börn á fjórða ári
- HLJÓM-2 – Athugun á hljóð- og málvitund leikskólabarna

Ítarefni

Fjölbreytt og tilbúin námsgögn, s.s. spil, tölvuleikir og smáforrit sem örva mál og læsi má nota með öllum barnahópnum. Mikilvægt er að allir starfsmenn leikskólans hafi aðgangi að þeim en ekki eingöngu þeir sem sjá um sérkennslu. Listinn hér að neðan er alls ekki tæmandi en hér eru nefnd dæmi um námsgögn og slóðir :

Orðaspjall er leið til að efla orðaforða og hlustunarskilning barna með bóklestri. Handbók um aðferðina og upplýsingar má finna á www.tjarnarsel.is

Lærum og leikum með hljóðin www.laerumagleikum.is

Lubbi finnur málbein www.forlagid.is/?p=16717

Markviss málörvun er handbók í þjálfun hljóðkerfisvitundar og tengsl hljóðkerfisvitundar við lestrarferli og myndun læsis.

Ýmislegt um málörvun og boðskipti er að finna í bókunum Ljáðu mér eyra og Bína bálreiða eftir Ásthildi Bj. Snorradóttur.

Margvísleg smáforrit til málörvunar leikskólabarna má finna á www.appland.is/leikskoli

Tákn með tali www.tmt.is

Paxel123, málörvun og stærðfræði á fjölmörgum tungumálum <http://paxel123.com/is>

GRINDAVÍKURBÆR

Félagsþjónusta- og fræðslusvið

1. útgáfa nóvember 2017

Útgefandi: Grindavíkurbær 2017 - Sími/tel. 420 1100

www.grindavik.is - www.visitgrindavik.is - grindavik@grindavik.is

